

XV Letnia Szkoła Andragogów i Poradoznawców, Międzygórze 20-24 maja 2013 roku

W maju 2013 roku, w Międzygórzu odbyło się piętnaste spotkanie doświadczonych i młodych badaczy nauk społecznych i humanistycznych, pod nieco zmienioną nazwą – „Letnia Szkoła Andragogów i Poradoznawców” (LSAiP). Mimo że w nazwie wydarzenia nie pojawiło się określenie „młodych” (wcześniej – Letnia Szkoła Młodych Andragogów i Poradoznawców) twórca i kierownik naukowy, prof. Józef Kargul, nie zrezygnował z klasycznej formuły, która obejmuje: spotkania początkujących pracowników naukowo-dydaktycznych z naukowcami, andragogami, poradoznawcami, a także badaczami z innych dyscyplin nauk humanistycznych i społecznych; dyskusje nad referatami wygłaszanymi przez uczniów Szkoły; udział w grze symulacyjnej; wyjazd do zagranicznego ośrodka edukacji dorosłych oraz liczne spotkania nieformalne z twórcami Szkoły, jej gośćmi i uczestnikami.

Partycypacja uczestników Szkoły w konstruowaniu jej formy nie ogranicza się do wygłoszenia referatu, w którym mogą przedstawić projekty i komunikaty z badań doktorskich lub habilitacyjnych, ale jest rozszerzona o wnikliwą dyskusję nad jego treścią i sposobem prezentacji. Uczestnictwo polega także na wykonywaniu innych zadań absorbujących uwagę młodych naukowców, takich jak: pisanie sprawozdań do czasopism naukowych, przygotowanie i zaprezentowanie sylwetek naukowych zaproszonych profesorów, poprowadzenie spotkań autorskich z nimi.

Udział w LSAiP wiąże się również z inną okazją do nabycia umiejętności budujących warsztat pracy naukowej. Okazja ta została nazwana „grami symulacyjnymi”. Są one zorientowane na włączenie młodych naukowców do aktywnego wypowiedzania się na tematy zarezerwowane tradycyjnie dla profesorów, redaktorów czasopism naukowych. Młodzi, wcielając się w role rad naukowych wydawnictw, nabywają zaufania do własnych sił i dokonują krytycznej analizy podsunętych przez profesora artykułów.

Działania w ramach LSAiP mają również swój „wymiar materialny – wytwórczy” w postaci „artefaktu kulturowego”, czyli „produktu” spotkań w Szkole, a mianowicie najnowszego numeru czasopisma „Dyskursy Młodych Andragogów”, zawierającego artykuły napisane przez uczestników. Podczas XV Szkoły spotkanie z redaktorem naczelną, dr Małgorzatą Olejarz, dotyczyło reguł publikowania w „Dyskursach”, ale stało się również opowieścią biograficzną o kształtowaniu historii czasopisma, momentach krytycznych, punktach zwrotnych, konstruujących jego charakter.

Mimo ogólnie przyjętej formuły i struktury LSAiP, pewnych powtarzalnych zdarzeń dziejących się w jej obrębie, co roku spotkania uczestników Szkoły są wypełniane innymi treściami, których nośnikami są zaproszeni goście i uczestnicy. Podczas spotkania w Międzygórzu wykład inaugurujący wygłosiła prof. Zofia Szarota (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie). Pani Profesor mówiła o wartościach sprzyjających pomyślnemu starzeniu się, sposobach traktowania starości, budowaniu obrazu starości, wychowaniu do starości. Swoje rozważania ilustrowała „teorią powszechnego kształcenia całego rodzaju ludzkiego” Jana Amosa Komeńskiego, a także zaprezentowała badania dotyczące międzygeneracyjnego dziedziczenia wartości. Wykład prof. Z. Szaroty i dyskusja nad nim stały się początkiem dyskursu gerontologicznego i andragogicznego kontynuowanego przez prof. Mieczysława Malewskiego oraz prof. Tadeusza Aleksandra.

Profesor Mieczysław Malewski (Dolnośląska Szkoła Wyższa) mówił o dorosłości jako o „płochliwej” kategorii andragogiki. Pan Profesor przedstawił dorosłość jako pojęcie fundamentalne, lecz, jak stwierdził, niewnoszące nowych treści do andragogiki. Prezentując skalę epistemologiczną kategorii, zadał on szereg pytań, które pokazywały „dorosłość” ze stanowiska realizmu ontologicznego oraz konstruktywizmu. Zaapelował także do słuchaczy o czujność wobec kategorii i słowników, do których się przywiązujemy, a które są przystankami spowalniającymi, zatrzymującymi myślenie o rzeczywistości społecznej.

Prof. Tadeusz Aleksander (Krakowska Akademia im. A. Frycza Modrzewskiego) wygłosił wykład na temat dokształcania i doskonalenia zawodowego w zrestrukturyzowanych zakładach pracy. Pan Profesor, w oparciu o przeprowadzone badania instytucji produkcyjnych i usługowych, przedstawił zakłady pracy jako organizacje społeczne, podnoszące kwalifikacje pracowników oraz zasygnalizował trudności edukacyjne pojawiające się w zakładach pracy.

Również niektóre wystąpienia młodych uczestników mieściły się w obszarze refleksji andragogicznych. Dr Joanna Kłodkowska (DSW) w wystąpieniu – *Uczenie się radzenia sobie ze zmianami w organizacji OHP*, odwołując się do teorii uczenia się sytuacyjnego, zastanawiała się na tym, w jakich sytuacjach i warunkach następuje uczenie się radzenia sobie ze zmianami w organizacji, i jakie elementy składają się na ten proces. Mgr Alicja Szostkiewicz (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) przedstawiła projekt badawczy: *Uwarunkowania całościowej aktywności edukacyjnej osób w średniej dorosłości*. Doktorantka dokonała zestawienia wyjaśnień terminów używanych w projekcie oraz przedstawiła cele i metody badań, które zamierza w nim zastosować.

Wątki metodologiczne były tematem spotkania autorskiego z Panią Profesor Danutą Urbaniak-Zajac (Uniwersytet Łódzki) zatytułowanego: *Z doświadczeń biograficzno-metodologicznych*. Pani Profesor opowiadała o własnych doświadczeniach biograficznych w prowadzeniu badań empirycznych, o uczeniu się podczas doświadczeń badawczych, o niejednorodności stylu myślowego w badaniach pedagogicznych, warunkach zmian, jakie dokonały się w myśleniu badaczki na temat

metodologii badań. Problematyka metodologiczna była kontynuowana w wystąpieniu dr Darii Zielińskiej-Pękał (Uniwersytet Zielonogórski), która zwróciła uwagę na dylematy pojawiające się w prowadzeniu badań uczestniczących. W swojej wypowiedzi przedstawiła założenia metodologiczne etnografii wirtualnej, porównywała ją z etnografią klasyczną, scharakteryzowała wspólnotę wirtualną. Opowiedziała także o roli badaczki i zarazem uczestniczki forum dyskusyjnego o tematyce macierzyńskiej, o towarzyszących jej dylematach etycznych i sposobach radzenia sobie z poczuciem dyskomfortu, związanego z koniecznością godzenia tych ról.

Wykład autorski prof. Elżbiety Siarkiewicz (DSW) rozpoczął treści obejmujące dyskurs poradniczy. Tematem wystąpienia badaczki było poradnictwo performatywne. Po wprowadzeniu zawierającym teoretyczne podstawy poradnictwa, wyjaśnieniu terminów: poradownictwo, poradnictwo, praktyka poradnicza instytucjonalna, pozainstytucjonalna, osadzona w codzienności, Pani Profesor przedstawiła refleksje na temat mocy i roli języka w konstruowaniu świata, w tym świata poradniczego, oraz własne poszukiwania wypowiedzi performatywnych w praktyce poradniczej. Treści poradownicze wypełniały również wystąpienie dr Alicji Czerkawskej (DSW). W referacie – *Egzystencjalny obraz człowieka i świata – konsekwencje dla poradnictwa* wyłożyła założenia filozoficznego egzystencjalizmu oraz egzystencjalnego obrazu świata, w odniesieniu do pracy z radzącym się.

Kolejne wystąpienia także korespondowały z teorią i praktyką poradnictwa. Magister Agnieszka Dragon (DSW) zastanawiała się nad projektem badawczym, który będzie dotyczył mediacji, jako profesjonalnego działania i interakcji międzyludzkiej w ocenie jej uczestników. Magister Ewa Kurek (Uniwersytet Warszawski) próbowała ukazać rolę współczesnego doradztwa zawodowego jako działania wspierającego radzących się, którzy zmagają się ze zmienną rzeczywistością. Owa zmienność, według doktorantki, ma podstawowe znaczenie dla określenia kompetencji zawodowych doradców. Celem prezentacji dr Beaty Jakimiuk (KUL) było poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o metodykę tworzenia optymalnego modelu kompetencji doradcy i ukazania sposobów projektowania standardów modelu kompetencji doradcy zawodowego. W związku z tym zostały przedstawione charakterystyki doradcy, jego kompetencje według poszczególnych projektów instytucji zaangażowanych w standaryzację pracy doradcy zawodu.

Doktor Magdalena Sasin (Uniwersytet Łódzki) przedstawiła założenia programu *Erasmus*, elementy teorii motywacji, własną propozycję badań nad motywacją, uzasadnienie zainteresowań badawczych oraz materiał badawczy zgromadzony podczas wywiadów ze studentami zaangażowanymi w program *Erasmus*.

Podczas Szkoły uczestnicy wygłaszali także referaty, których treści budowały wątki pedagogiki społecznej i pracy socjalnej. Doświadczenia bezdomności – perspektywa pracownika socjalnego – były tematem wystąpienia mgr Doroty Ejneberg (DSW – studia doktoranckie), która zaprezentowała różne ujęcia bezdomności, proces stawania się bezdomnym oraz własne refleksje z pracy z osobami doświadczającymi bezdomności. Obszar pracy socjalnej mieścił także treść wystąpienia

doktorantki Agnieszki Szewczyk (DSW), która przedstawiła referat: *Pracownik socjalny jako refleksyjny praktyk, czyli rozważania o różnorodnych sytuacjach poradniczych*. W swojej wypowiedzi odpowiadała na pytania o to, co to jest sytuacja poradnicza, opisała różne jej rodzaje oraz role pracownika socjalnego jako doradcy w procesie pomocowym.

Doktor Marcin Szumigraj (Uniwersytet Zielonogórski) zaprezentował wyniki analizy środowiska życia społeczności zamieszkującej województwo lubuskie. Przedstawił on wyniki prowadzonych przez siebie badań dotyczących problemów Lubuszan – *Lubuszanie 2012 w świetle badań – zasoby i deficyty*. Projekt ten umożliwiał naskikowanie obrazu mieszkańców Lubuskiego, ich cech charakterystycznych, kapitału kulturowego, obyczajowości, mobilności, preferowanych wartości oraz problemów, z którymi się zmagają.

Twórcy XV Letniej Szkoły Andragogów i Poradcoznawców zadbali także o możliwość poznania badaczy, którzy nie reprezentowali nauki polskiej. Gośćmi Szkoły byli profesorowie z Australii i Hiszpanii – Stephen Billett (Faculty of Education, Griffith University, Queensland) oraz Emilio Lucio-Villegas (University of Seville). Prof. Stephen Billett wygłosił wykład zatytułowany *Uczenie się przez całe życie zawodowe: relacyjna współzależność między sprawczością jednostki a sprawczością społeczeństwa*. Badacz w swoim wystąpieniu mówił o skutkach aktywności związanych z konstruowaniem wiedzy, czyli zmienianiu się jednostki (uczeniu się) oraz modyfikowaniu pracy zakorzenionej w kulturze praktyki. Owe transformacje są, zdaniem profesora, wynikiem współzależności sprawczości osobistej oraz wkładu społecznego.

Profesor Emilio Lucio-Villegas przedstawił sylwetkę, działalność i twórczość Paola Regulasa Nevesa Freire, brazylijskiego pedagoga, przedstawiciela radykalnej pedagogiki emancypacyjnej oraz kluczowe elementy jego teorii, jakimi jest dialog, będący fundamentem pedagogiki emancypacyjnej, „metodę” analfabetyzacji, która ma dać możliwości zrozumienia świata i zmieniania go. Zaprezentował podstawowe kategorie koncepcji ucisku i budzenia się krytycznej świadomości wyobcowania oraz gotowości do zmiany.

Do wygłoszenia autorskiego wykładu został również zaproszony specjalista od kreowania wizerunku politycznego red. Wiesław Gałązka (DSW). Jego wystąpienie koncentrowało uwagę słuchaczy wokół kwestii nawiązujących do akcji „Prawdziwy PR”, w którą jest zaangażowany prelegent, ale także wzbudzało refleksję nad własnym wizerunkiem jako nauczyciela akademickiego i naukowca. Redaktor zaprezentował podstawy teoretyczne pojęć „PR” i „wizerunek”, scharakteryzował element wizerunku, jego rolę w przestrzeni publicznej, przedstawił sylwetki „ojców wizerunku”. Wiesław Gałązka opowiadał o własnych doświadczeniach w pracy z odbiorcami swych usług, sformułował praktyczne wskazówki kształtowania wizerunku.

LSAiP stała się również okazją do pojawienia się zdarzenia społecznościowego, wpisującego się w idee animacji kulturalnej, powstałej z inicjatywy samych

uczestników. Wykorzystując własne zasoby, mgr Miriam Mościcka-Biedak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) zaprosiła członków społeczności LSMA do udziału w warsztatach tańca średniowiecznego. Natomiast dr Monika Sulik zaprezentowała fragment warsztatu biograficznego *Niecodzienna biografia Syzyfki księżkożerczyni*, w którym zachęcała odbiorców do refleksji nad impresją na temat zaprezentowanej instalacji *Rower*, która stała się pretekstem do poszukiwania tez, będących „kierunkowskazami biograficznymi” uczestników ćwiczenia.

Tradycyjnie, podczas spotkania młodych andragogów i poradotnawców, odbył się także wyjazd studyjny do sąsiadującego z Polską kraju. Tym razem była to wizyta na Uniwersytecie w Ostrawie, w Republice Czeskiej. Podczas spotkania z czeskimi andragogami i pedagogami społecznymi, partnerzy dialogu mieli okazję do porównań sytuacji zawodowej polskich i czeskich pracowników naukowo-dydaktycznych oraz procesów kształcenia andragogów.

LSAiP, jak się zdaje, może być sposobem na odnalezienie swojego miejsca w „przestrzeni nauki”, w interakcjach z innymi, którzy zajmują się lub chcą zajmować nauką. Jest także przestrzenią publiczną i społeczną, w której można sprawdzić, zweryfikować i negocjować swoją rolę andragoga, poradotnawcy, badacza. A ponieważ w tym roku Szkoła odbyła się w Międzygórzu, pięknej turystycznej wsi w Sudetach Wschodnich, nieopodal wodospadu Wilczki, wieczorne spacerdy dodatkowo budowały życzliwą atmosferę tych naukowych spotkań.

Joanna Kłodkowska